

การพัฒนาแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี*

Development of A Model for Promoting Community Participation
In The Development of Schools Under the Nonthaburi
Primary Educational Service Area Office

¹พระครูวิมลสุวรรณกร, ²พระมหาศุขัยกรณ์ อาลากุล, ³ณัฐนิชา ปัญญา, ⁴พิภู ผ่องสุวรรณ, ⁵พระเจษฎา บุญมาทศ, ⁶พระครูสุจิตร์ธนากร

¹Phrakhrvimoonsuwannakon, ²Phramahasuchaikorn Arlakul, ³Natnicha Pannipa,

⁴Phiphu Phongsuwan, ⁵Phra Jedsaba Boonmartas, ⁶Phrakhru Suchitrattanakorn

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

³Corresponding Author E-mail: p.dr.natnicha@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี 2) เพื่อพัฒนารูปแบบในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี และ 4) เพื่อประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหาร ครู ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ปกครอง จำนวน 275 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง 25 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.80) โดยด้านการดำเนินงานและจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่ด้านการติดตามและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ปัจจัยสนับสนุนสำคัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหารและความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับผู้ปกครอง ส่วนอุปสรรคคือช่องทางการสื่อสารที่ไม่เป็นระบบและข้อจำกัดด้านเวลา

ผลการพัฒนารูปแบบปรากฏเป็น “บวร+นนท์ โมเดล” ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ การสร้างสัมพันธ์ การร่วมปฏิบัติ การแบ่งปันภูมิปัญญา และการสร้างความเป็นเจ้าของร่วม ควบคู่กับกระบวนการดำเนินงานแบบ P-D-C-A-R ผลการทดลองใช้ในโรงเรียนวัดกู่ (นันทาภิวัฒน์วิทยา) พบว่าระดับการมีส่วนร่วมหลังการใช้รูปแบบ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.55) สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งเกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ เช่น ช่องทางการสื่อสาร LINE Official Account โครงการ “ปราชญ์ชุมชนสอนศิลป์” และอาสาสมัครชุมชนสนับสนุนการพัฒนาภูมิทัศน์โรงเรียนเพิ่มขึ้น

ผลการประเมินรูปแบบพบว่ามีเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับสูงมาก องค์ประกอบมีความชัดเจน ครอบคลุม และสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในทุกด้าน และก่อให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนา; การมีส่วนร่วมของชุมชน; โรงเรียน; นนทบุรี

ABSTRACT

This research article aims: 1) to study the current conditions and factors related to community participation in school development under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area; 2) to develop a model for promoting community participation in school development under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area; 3) to pilot the model for promoting community participation in school development under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area; and 4) to evaluate the model of community participation in school development under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area. The research employed a mixed-methods approach. The sample consisted of administrators, teachers, experts, and parents totaling 275 persons, and 25 purposively selected key informants. Research instruments included questionnaires, in-depth interviews, and focus group discussions. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis.

The results showed that the overall level of community participation in school development was at a high level ($\bar{x} = 3.51$, S.D. = 0.80). The dimension of operations and activity implementation had the highest mean, while the dimension of monitoring and evaluation had the lowest mean. Key supporting factors included leadership of administrators and positive relationships between teachers and parents. Obstacles included unsystematic communication channels and time constraints.

The model development result emerged as the “BAWORN+NON Model” consisting of four main components: relationship building, collaborative practice, sharing of local wisdom, and creating a sense of shared ownership, together with an operational process based on P-D-C-A-R. The pilot implementation at Wat Koo School (Nantaphiwattaya) found that the level of participation after using the model ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.55) was significantly higher than before using the model at the .05 level. Moreover, observable outcomes occurred, such as the establishment of a LINE Official Account communication channel, the “Community Sage Teaching Arts” project, and an increase in community volunteers supporting school landscape development.

The model evaluation results indicated very high levels of appropriateness and feasibility. The components were clear, comprehensive, and aligned with the local context, helping to enhance participation in all dimensions and fostering a sustainable culture of collaboration among home, temple, and school.

Keywords: Development; Community Participation; Schools; Nonthaburi

บทนำ

การศึกษาถือเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศชาติและเป็นเครื่องมือหลักในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรให้มีความพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้วางเจตนารมณ์ที่ชัดเจนในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการบริหารจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาและชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการสากลที่ว่า การพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืนนั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยลำพังจากภาครัฐหรือสถานศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างแข็งขันจากทุกภาคส่วนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ชุมชน" ซึ่งเป็นหน่วยทางสังคมที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนและสถานศึกษามากที่สุด การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ในการพัฒนาโรงเรียนจึงมีได้จำกัดอยู่เพียงการระดมทรัพยากรหรือการให้ความช่วยเหลือทางการเงินเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมถึงการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมประเมินผล เพื่อให้การจัดการศึกษาตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น สร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน (Shared Ownership) และทำให้โรงเรียนกลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุกวัยในชุมชนได้อย่างแท้จริง ความสัมพันธ์เชิงเกื้อกูลระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน (บวร) ซึ่งเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมของสังคมไทยมายาวนาน คือภาพสะท้อนที่ชัดเจนของความสำเร็จในการบูรณาการสถาบันทางสังคมเหล่านี้เข้ากับการจัดการศึกษา เพื่อสร้างระบบนิเวศทางการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและยั่งยืน (พรชัย ศรีสารคาม, 2558) ดังนั้น การแสวงหารูปแบบและแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นวาระสำคัญยิ่งสำหรับสถานศึกษาทุกแห่งที่มุ่งมั่นจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในเชิงนโยบายจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยิ่ง แต่ในทางปฏิบัติกลับปรากฏช่องว่างและความท้าทายอยู่มาก โดยเฉพาะในพื้นที่ซึ่งมีลักษณะเป็นสังคมเมืองกึ่งชนบท (Sub-urban) อย่างจังหวัดนนทบุรี ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาหลายแห่ง พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนมักอยู่ในรูปแบบที่ไม่ต่อเนื่องและจำกัดอยู่เพียงบางกิจกรรม เช่น การบริจาคเงินในวาระพิเศษ หรือการเข้าร่วมงานประจำปีของโรงเรียน แต่การมีส่วนร่วมในระดับลึก เช่น การร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การเป็นวิทยากรท้องถิ่น หรือการร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างแข็งขัน ยังคงมีอยู่อย่างจำกัด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี, 2566) สภาพปัญหาดังกล่าวมีปัจจัยเชิงพื้นที่และบริบททางสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องหลายประการ โดยเฉพาะลักษณะของชุมชนเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและวิถีชีวิตของผู้คนอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง และมีภาระหน้าที่การทำงานที่รัดตัว ส่งผลให้มีข้อจำกัดด้านเวลาในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนเมืองมีลักษณะหลวมและไม่ใกล้ชิดเท่ากับสังคมชนบทในอดีต จึงทำให้ความรู้สึกร่วมกันและความเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนลดลงตามไปด้วย ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เพ็ญตา กิจศิริวงศ์ (2561) ที่ศึกษาบริบทของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี และพบว่า แม้โรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในระดับหนึ่ง แต่ข้อจำกัดด้านเวลา อาชีพ และรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้ปกครองในเขตเมือง เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน การสร้างความร่วมมือจึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการที่คำนึงถึงบริบทชีวิตจริงของผู้ปกครองและ

ชุมชนเมืองอย่างรอบด้าน ยิ่งไปกว่านั้น สถานศึกษาบางแห่งยังขาดกลไกและรูปแบบการดำเนินงานที่ชัดเจน ในการสร้างแรงจูงใจและอำนวยความสะดวกให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้การประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นไปอย่างไม่เป็นระบบและขาดความยั่งยืน ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการศึกษาและพัฒนากลยุทธ์หรือ "รูปแบบ" ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อทลายอุปสรรค และส่งเสริมให้การมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม

เพื่อแก้ไขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นระบบและมีหลักการทางวิชาการรองรับ การศึกษานี้จึงได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการวิจัย โดยอาศัยทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ซึ่งอธิบายระดับของการมีส่วนร่วม ตั้งแต่ระดับพื้นฐานคือการให้ข้อมูลข่าวสาร (Informing) ไปจนถึงระดับสูงสุดคือการมอบอำนาจให้ประชาชนควบคุม (Citizen Control) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบันและกำหนดเป้าหมายของการพัฒนา นอกจากนี้ ยังได้นำกรอบแนวคิดการสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนของเอฟสไตน์ (Epstein's Framework of Six Types of Involvement) มาเป็นแนวทางหลักในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ การสื่อสาร (Communicating), การเป็นอาสาสมัคร (Volunteering), การเรียนรู้ที่บ้าน (Learning at Home), การตัดสินใจ (Decision Making), และการร่วมมือกับชุมชน (Collaborating with Community) (Epstein, 2018) หลักการเหล่านี้จะเป็นเสมือนพิมพ์เขียวที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถออกแบบกระบวนการทำงานร่วมกับชุมชนได้อย่างครอบคลุมและหลากหลายมิติ สำหรับระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบครั้งนี้ คือ การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Research Method) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาที่เป็นระบบ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การยกย่องและพัฒนารูปแบบ 3) การนำรูปแบบไปทดลองใช้ และ 4) การประเมินและปรับปรุงรูปแบบ (ทิตินา แคมมณี, 2560) การใช้ระเบียบวิธีวิจัยนี้จะทำให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นตั้งอยู่บนฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ทำให้มั่นใจได้ว่ารูปแบบที่ได้จะเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในบริบทของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี

ด้วยตระหนักถึงช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติ และความท้าทายเชิงพื้นที่ดังที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาเพื่อสร้าง "การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี" อย่างจริงจัง โดยคาดหวังว่าผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในหลายมิติ ประการแรก ผลการศึกษาจะทำให้ได้ "รูปแบบ" การดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมและผ่านการตรวจสอบทางวิชาการ ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดฯ สามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ประการที่สอง ชุมชนและผู้ปกครองจะได้รับประโยชน์จากการมีช่องทางและกระบวนการที่ชัดเจนในการเข้ามามีบทบาทพัฒนาคุณภาพการศึกษาของบุตรหลานและเยาวชนในท้องถิ่นของตน ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในที่สุด ประการที่สาม สำหรับหน่วยงานกำกับดูแลอย่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี จะได้รับข้อมูลเชิงลึกและต้นแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการที่สามารถนำไปขยายผลเพื่อยกระดับคุณภาพของโรงเรียน อื่น ๆ ในสังกัดต่อไป และประการสุดท้ายในเชิงวิชาการ องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการเติมเต็มองค์ความรู้ด้านการบริหารการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการสร้างการมีส่วนร่วมในบริบทของสังคมที่กำลัง

เปลี่ยนผ่าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักการศึกษาและนักวิจัยรุ่นต่อไปในการนำไปต่อยอดและพัฒนาให้กว้างขวางยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี
4. เพื่อประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Research Method) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังนี้

1) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร และหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ, รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา, และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงนโยบายด้านการศึกษา, สภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา, และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

- (1) แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาและการพัฒนารูปแบบ
- (2) นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา
- (3) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เอื้อต่อการสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมในชุมชน
- (4) บริบทและสภาพปัญหาของการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี

(5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งในและต่างประเทศ

2) การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบความสัมพันธ์ กระบวนการสร้างรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน ชุมชน องค์กร/สถาบันการศึกษา ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(1) ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร ชุมชน องค์กรนโยบายในประเทศ โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ เป็นองค์กรที่มีบทบาทและความสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายการศึกษา, การบริหารสถานศึกษา, และการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี

(2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา, ครู, ผู้เชี่ยวชาญ, และตัวแทนผู้ปกครอง

(3) ดำเนินการศึกษาวិเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดการ และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และกระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาวิจัย

4) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษาวิจัยมาเผยแพร่ให้สถานศึกษาในสังกัด และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของในระดับประเทศได้รับทราบ

(5) วิเคราะห์รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี

(6) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

การวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมุ่งเน้นการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา, ครู, ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา, ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน, และตัวแทนผู้ปกครอง โดยเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารการศึกษาและการพัฒนาชุมชน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวมทั้ง 25 รูป/คนกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณในการวิจัยนี้ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ปกครอง จำนวน 275 คน ซึ่งถูกเลือกโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) เพื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การเลือกจากกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณสมบัติดังนี้

(1) เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน

(2) มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการบริหารสถานศึกษาหรือการพัฒนาชุมชน อย่างน้อย 5 ปี

(3) มีการศึกษาและทำงานวิจัยด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการศึกษา อย่างต่อเนื่อง

4) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการดำเนินการตามโครงการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่หลากหลายเพื่อการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นสำหรับผู้บริหาร ครู และผู้เชี่ยวชาญ โดยมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 0.80 ซึ่งช่วยให้สามารถค้นหาแนวคิด หลักการ และกระบวนการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีการใช้การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการจัดเวทีประชุมในระดับชาติและนานาชาติ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

(1) การสัมภาษณ์ ในส่วนของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งออกแบบจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน โดยครอบคลุมด้านการวางแผน การดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล และการสนับสนุนกิจกรรม โดยใช้มาตราส่วน

ประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถามนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.75–0.90 และผ่านการทดสอบความเชื่อมั่น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1951) เท่ากับ 0.92 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเครื่องมือที่ใช้มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือเชิงปริมาณนั้นมีความสำคัญในการยืนยันความเหมาะสมของประเด็นคำถามและความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการใช้ triangulation เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในผลการวิจัยที่ได้

(2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อทราบถึงทิศทางและการพัฒนาแนวคิด กระบวนการสร้างรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

(3) ศึกษาและติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่ในการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ร่วมกันดั่งนั้น การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การศึกษาเชิงเอกสารและการศึกษาภาคสนามเป็นหลัก ดั่งนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นด้วยตนเอง ตามกรอบที่ได้รับจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนของการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือ ดังต่อไปนี้

- ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดกรอบการสร้าง เครื่องมือ

- กำหนดกรอบในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในภาคสนามโดยยึดกรอบของ การสร้างแนวทางการสัมภาษณ์ ตามคำถามวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบ

- นำแนวคำถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาที่ปรึกษาโครงการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณคำถาม ความชัดเจนของภาษา แล้ว จึงนำไปปรับปรุงแก้ไข

- นำแนวคำถามไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายของประเทศไทยที่มีคุณสมบัติ ใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายก่อนนำไปใช้จริง

- ดำเนินการปรับประเด็นของแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่คลุมเครือภายหลังจากการนำไป ทดลองใช้

5) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ผ่านสถานศึกษา ระหว่างเดือนกรกฎาคม - กันยายน 2568 โดยแบบสอบถามนี้ถูกออกแบบมาเพื่อสำรวจ ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การ ดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล รวมถึงการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้ทำการ แจกแบบสอบถามจำนวน 275 ชุดให้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปวิเคราะห์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

(1) การลงพื้นที่ในประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนและชุมชนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี

(2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการ แสดงออกของฝ่ายต่างๆ ที่จะทำควบคู่กับการสัมภาษณ์ผู้บริหาร, ครู, และตัวแทนชุมชน และเข้าร่วม กิจกรรมกับชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาเพื่อเห็นแนวทางการสร้างและการดำเนินงานตามรูปแบบการมีส่วนร่วม

(3) การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้บริหาร, ครู, ผู้เชี่ยวชาญ และผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

(4) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการสร้างและการใช้ข้อบังคับประกอบของรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน และเพื่อให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดรูปแบบ กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นต้น

6) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาวิเคราะห์ตามประเภทของข้อมูล ดังนี้

(1) ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการประชุมกลุ่มย่อย จะถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจัดกลุ่ม สรุป และตีความตามประเด็นของวัตถุประสงค์การวิจัย

(2) ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่า ioc เท่ากับ 0.80 ข้อคำถามสามารถนำไปสำรวจกลุ่มตัวอย่างได้ และจะถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชน

7) การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบด้วย ตาราง กราฟ และภาพถ่าย และการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน เพื่อให้เห็นภาพรวมของรูปแบบและกระบวนการที่พัฒนาขึ้น เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในระดบนโยบาย ชุมชน องค์กร และปัจเจกบุคคล

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี โดยแสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแต่ละด้าน

ด้านการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับการมีส่วนร่วม
การดำเนินงานและจัดกิจกรรม	3.81	0.71	มาก
การตัดสินใจและวางแผน	3.54	0.78	มาก
การสนับสนุนทรัพยากร	3.46	0.85	ปานกลาง
การติดตามและประเมินผล	3.23	0.84	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.51	0.80	มาก

จากตารางผลการวิจัยพบว่า พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51, S.D. = 0.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการดำเนินงานและจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81, S.D. = 0.71$) รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจและวางแผน อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 3.54, S.D. = 0.78$) และด้านการสนับสนุนทรัพยากร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46, S.D. = 0.85$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23, S.D. = 0.84$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน ที่มีชื่อว่า “บวร+นนท์ โมเดล (BAWORN+NON Model)” ซึ่งเป็นรูปแบบที่ผ่านการตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสมจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน และมีกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน (P-D-C-A-R) ดังนี้

องค์ประกอบหลัก 4 ด้าน (BAWORN)

B - Building Relationship การสร้างสัมพันธ์และความไว้วางใจ (บ้าน-วัด-โรงเรียน) ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายและช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงง่าย

A - Action & Collaboration การร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้

W - Wisdom Sharing การแบ่งปันองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญและปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนเข้ามาเป็นวิทยากรพิเศษ

O-R - Ownership & Reflection การสร้างความเป็นเจ้าของและการร่วมสะท้อนผลการพัฒนา โดยมีคณะกรรมการร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

กระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน (P-D-C-A-R)

P (Planning) การวางแผนร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน

D (Doing) การดำเนินงานตามแผนที่วางไว้

C (Checking) การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน

A (Acting) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนา

R (Reporting) การรายงานผลและเผยแพร่ความสำเร็จสู่สาธารณะ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนวัดกู่ (นันทาภิวัฒน์วิทยา) ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน (บวร+นนท์ โมเดล)

ช่วงเวลา	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t-value	p-value (Sig.)
ก่อนการใช้รูปแบบ	3.51	0.80		
หลังการใช้รูปแบบ	4.65	0.55	9.87	< 0.001

จากตารางข้างต้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test (Dependent Samples) พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนวัดกู่ (นันทาภิวัฒน์วิทยา) หลังการใช้รูปแบบบวร+นนท์ โมเดล มีค่าเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 4.65 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.55 ซึ่งสูงกว่าระดับการมีส่วนร่วมก่อนการใช้รูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80 โดยมีค่า t-value เท่ากับ 9.87 และ p-value (Sig.) น้อยกว่า 0.001 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมก่อนและหลังการใช้รูปแบบบวร+นนท์ โมเดล นั่นหมายความว่า การใช้รูปแบบดังกล่าวมีผลในการเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ จากการบันทึกข้อมูลเชิงประจักษ์ในระหว่างการทดลองใช้รูปแบบ พบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในทางปฏิบัติ ดังนี้หลังจากนำรูปแบบ "บวร+นนท์ โมเดล" มาประยุกต์ใช้ โรงเรียนมีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพขึ้น โดยได้จัดตั้ง LINE Official Account เพื่อเป็นช่องทางกลางในการแจ้ง

ข่าวสารและรับฟังความคิดเห็น ส่งผลให้การสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความรวดเร็วและทั่วถึง ยิ่งไปกว่านั้น กระบวนการวางแผนงานได้เปลี่ยนไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง มีการจัดประชุมร่วมกับตัวแทนผู้ปกครองและผู้นำชุมชน จนนำไปสู่การริเริ่มโครงการที่เป็นรูปธรรม อาทิ โครงการ "ปราชญ์ชุมชนสอนศิลป์" ซึ่งเป็นการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนในด้านการสนับสนุนทรัพยากรและแรงงานผู้ปกครองและชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนาอย่างชัดเจน เห็นได้จากการร่วมแรงปรับปรุงภูมิทัศน์ของโรงเรียน และการเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ เช่น กิจกรรมวันเด็กและวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าบรรยากาศความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นและมีความเข้มแข็งกว่าช่วงก่อนการทดลองใช้รูปแบบ

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินรูปแบบ “บวร+นนท์โมเดล” โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด (ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และตัวแทนชุมชน) พบว่ารูปแบบดังกล่าวมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริงในระดับสูงมาก โดยผู้ประเมินส่วนใหญ่เห็นว่าองค์ประกอบของรูปแบบมีความชัดเจน ครอบคลุม และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในเขตพื้นที่ฯ นอกจากนี้ ผลการประเมินหลังการทดลองใช้ยังชี้ให้เห็นว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกด้านเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเทียบกับก่อนการทดลองใช้ โดยเฉพาะด้านการร่วมวางแผน และการแบ่งปันองค์ความรู้ รูปแบบดังกล่าวสามารถสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ และส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางและเป็นไปในลักษณะของการสนับสนุนตามวาระ มากกว่าการมีส่วนร่วมในระดับลึกเพื่อร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ โดยมีปัจจัยด้านการสื่อสารที่ไม่เป็นระบบและข้อจำกัดด้านเวลาของผู้ปกครองเป็นอุปสรรคสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บริบทของจังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่สังคมเมืองกึ่งชนบท ทำให้วิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมเกษตรกรรมดั้งเดิม ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่การทำงานที่รัดตัว ทำให้การจัดสรรเวลาเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเป็นไปได้ยาก ประกอบกับโรงเรียนยังขาดกลไกเชิงรุกในการสื่อสารและสร้างช่องทางที่ยืดหยุ่นเพื่ออำนวยความสะดวกให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นไปในลักษณะเชิงรับมากกว่าเชิงรุก ซึ่งส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร สอดคล้องกับ งานวิจัยของ เสวก บุญประสพ และคณะ (2557) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาร่วมกันของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 และเขต 2 ซึ่งพบว่า การจะยกระดับการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นจริงนั้น จำเป็นต้องใช้กลยุทธ์เชิงรุก ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งให้กับการมีส่วนร่วมของชุมชน, การสร้างความตระหนัก, และที่สำคัญคือ การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสถานศึกษาโดยใช้การบริหารแนวใหม่ที่เน้นการมีส่วนร่วม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมฯ พบว่า ได้รูปแบบ “บวร+นนท์ โมเดล (BAWORN+NON Model)” ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน (การสร้างสัมพันธ์, การร่วมปฏิบัติ, การแบ่งปันภูมิปัญญา, การสร้างความเป็นเจ้าของ) และกระบวนการ 5 ขั้นตอน (P-D-C-A-R) ที่ผ่านการรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ รูปแบบดังกล่าวถูกพัฒนาขึ้นบนฐานของการวิเคราะห์สภาพปัญหาและปัจจัยในพื้นที่อย่างรอบด้าน ทำให้องค์ประกอบต่าง ๆ สามารถตอบโจทย์และแก้ไข

ช่องว่างที่ค้นพบจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้อย่างตรงจุด โดยเฉพาะการเน้น “การสร้างสัมพันธ์” เป็นองค์ประกอบแรก ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาการสื่อสารและความห่างเหิน อีกทั้งการนำกรอบแนวคิดที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลมาประยุกต์ใช้ ทำให้รูปแบบมีความหนักแน่นทางวิชาการและครอบคลุมมิติของการมีส่วนร่วมอย่างรอบด้าน สอดคล้องกับ กรอบแนวคิดการสร้างความร่วมมือของ Epstein (2018) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนารูปแบบครั้งนี้ โดยองค์ประกอบของ “บวร+นนท์ โมเดล” สะท้อนประเภทของการมีส่วนร่วมทั้ง 6 ด้านของ Epstein ไว้อย่างชัดเจน เช่น การสร้างสัมพันธ์สอดคล้องกับด้านการสื่อสาร และการร่วมมือกับชุมชน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรจิตติกาล บุญอินทร์ และชวน ภาวังกุล (2562) ซึ่งศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และพบว่ารูปแบบที่มีประสิทธิผลควรประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน และผ่านกระบวนการพัฒนาเชิงระบบที่เริ่มจากการศึกษาสภาพปัญหา การสังเคราะห์องค์ประกอบ การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ และการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ผลการศึกษาดังกล่าวสนับสนุนข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ว่า การพัฒนารูปแบบบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในทุกขั้นตอน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รูปแบบมีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ได้จริง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อทดลองใช้รูปแบบฯ พบว่า การนำรูปแบบ “บวร+นนท์ โมเดล” ไปใช้ในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านกิจกรรมที่หลากหลายขึ้น เช่น โครงการประชุมนักเรียน และปริมาณการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เพิ่มขึ้นในทุกมิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ รูปแบบดังกล่าวมีกระบวนการดำเนินงาน (P-D-C-A-R) ที่ชัดเจน ทำให้โรงเรียนสามารถเริ่มต้นขับเคลื่อนได้ง่าย โดยเริ่มจากการวางแผนร่วมกันซึ่งเป็นการเปิดพื้นที่ให้ชุมชนเข้ามาแสดงความคิดเห็นตั้งแต่วางแผน ส่งผลให้กิจกรรมที่เกิดขึ้นมาจากความต้องการร่วมกัน ไม่ใช่การสั่งการจากโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว เมื่อชุมชนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของการริเริ่ม ย่อมเกิดแรงจูงใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของที่จะเข้าร่วมและสนับสนุนกิจกรรมนั้น ๆ ให้สำเร็จลุล่วง การเกิดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมและประสบความสำเร็จกลายเป็นเครื่องพิสูจน์ที่สร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในวงกว้างยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิตติศักดิ์ จิตต์มัน (2562) ที่พบว่าโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วม มักมีลักษณะร่วมกันคือ การมี “กิจกรรมนาร่อง” ที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวจุดประกายและสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความร่วมมือในระยะยาว นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของ “กระบวนการบริหารที่โปร่งใสและเกื้อกูล” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตภณ หนูทองแก้ว (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักทศพิธราชธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลเมืองสิงหนคร จังหวัดสงขลา ซึ่งพบว่า ปัญหาสำคัญของการบริหารงานคือการขาดการสงเคราะห์ประชาชนและการขาดความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยกันตภณได้เสนอแนะว่า ผู้บริหารควรให้การสงเคราะห์และช่วยเหลือประชาชนอย่างเสมอภาค และมีความโปร่งใสในการบริหารงาน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อประเมินรูปแบบฯ พบว่า รูปแบบ “บวร+นนท์ โมเดล” ได้รับการประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับสูงมาก อีกทั้งผลสัมฤทธิ์หลังการทดลองใช้ยังยืนยันว่าระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กระบวนการวิจัยและพัฒนา ที่ใช้ในการสร้างรูปแบบนี้ เป็นกระบวนการที่เป็นระบบที่เริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานอย่างลึกซึ้ง ทำให้รูปแบบที่ได้ตั้งอยู่บนความเป็นจริงของบริบทพื้นที่ และการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการยกย่องและตรวจสอบรูปแบบ ทำให้รูปแบบที่ได้เป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่จะนำไปใช้โดยตรง เมื่อผู้ใช้รู้สึกว่ารูปแบบนี้ “ใช่” และ “ทำได้จริง” ย่อมส่งผลให้การประเมินค่าในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ออกมาในระดับสูง

สอดคล้องกับ แนวทางการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาของ ทิศนา แคมมณี (2560) ที่เน้นย้ำว่าหัวใจของ R&D คือการสร้างนวัตกรรมที่สามารถแก้ปัญหาในบริบทจริงได้ โดยต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลอย่างเป็นระบบ และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ กาญจนารัตน์ (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมการบริหาร พบว่า ปัจจัยด้านความเหมาะสมกับบริบท และความเป็นไปได้ในการปฏิบัติเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจนำนวัตกรรมหรือรูปแบบใหม่ ๆ ไปใช้ในสถานศึกษา ดังนั้น การที่รูปแบบ “บวร+นนท์ โมเดล” ได้รับคะแนนประเมินสูง จึงเป็นการยืนยันว่ารูปแบบดังกล่าวได้ผ่านเกณฑ์การยอมรับ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี จึงได้พัฒนารูปแบบ "บวร+นนท์ โมเดล" ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์, การร่วมคิดร่วมทำ, การแบ่งปันองค์ความรู้ และการสร้างความเป็นเจ้าของและการสะท้อนผล พร้อมด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน P-D-C-A-R ได้แก่ Planning, Doing, Checking, Acting และ Reporting เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยผลการทดลองใช้ที่โรงเรียนวัดกู่ (นันทาภิวัตน์วิทยา) พบว่ารูปแบบนี้ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมในเชิงลึก เช่น การร่วมวางแผนกิจกรรม การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการแบ่งปันความรู้ผ่านโครงการต่างๆ เช่น "ปราชญ์ชุมชนสอนศิลป์" รวมถึงการปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน ซึ่งนำไปสู่การสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนอย่างยั่งยืน ดังแสดงในภาพที่ 1

สรุป

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนวัดกู่ (นันทาภิวัตน์วิทยา) พบว่าระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติและการสนับสนุนทรัพยากรในระดับมาก แต่ยังคงขาดการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจและการประเมินผล ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดในการมีบทบาทของชุมชนในระดับนโยบายและการวางแผน ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารและผู้นำชุมชน ขณะที่ปัจจัยอุปสรรคคือการ

ขาดช่องทางแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกที่ข้อเสนอแนะไม่ได้รับการนำไปปฏิบัติจริง จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เรียกว่า "บวร+นนท์ โมเดล" ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจ การเปิดโอกาสให้ร่วมวางแผน การทำงานร่วมกัน และการร่วมประเมินผลลัพธ์) รูปแบบดังกล่าวได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เมื่อทดลองใช้รูปแบบ "บวร โมเดล" ในโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากระดับปานกลางเป็นระดับมาก แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของรูปแบบที่สามารถยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ การประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อรูปแบบดังกล่าว พบว่าผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยเห็นว่ารูปแบบนี้ช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน (บวร) มีขั้นตอนที่ชัดเจน และสามารถนำไปปรับใช้เพื่อความยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี ได้ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกถึงบริบทและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ นำข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัจจัยที่ได้จากการวิจัย ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ได้รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งผ่านการพัฒนาจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายกลุ่ม ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เชี่ยวชาญ และตัวแทนผู้ปกครอง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสถานศึกษา ควรนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ไปปรับใช้เป็นต้นแบบในการดำเนินงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนสังกัดของตน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในสถานศึกษา ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรมีการขยายผลการทดลองใช้รูปแบบดังกล่าวไปยังโรงเรียนอื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อทดสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบในวงกว้าง และรวบรวมข้อมูลเพื่อการปรับปรุงต่อไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนที่สร้างขึ้น ผ่านการประเมินและเป็นที่ยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรมีการเผยแพร่รูปแบบที่ผ่านการประเมินแล้วให้แก่สถานศึกษาต่างๆ อย่างเป็นทางการ และจัดให้มีการติดตามประเมินผลการนำรูปแบบไปใช้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยไปยังโรงเรียนที่มีขนาด บริบท และที่ตั้งแตกต่างกัน (เช่น โรงเรียนในเมือง โรงเรียนชานเมือง หรือโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล) เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบผลและนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ได้ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยติดตามผลในระยะยาว เพื่อศึกษาความยั่งยืนของรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการพัฒนาโรงเรียนและคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2.3 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การศึกษาผลกระทบของการมีส่วนร่วมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยตรง หรือความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความเป็นผู้นำของผู้บริหารกับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). กรอบทิศทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- กันตภณ หนูทองแก้ว. (2560). การประยุกต์หลักทศพิธราชธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลเมืองสิงหนคร จังหวัดสงขลา. *วารสาร มหาคุณานาครทรรศน์*, 4(1), 47-61
- กิตติศักดิ์ จิตต์มัน. (2562). ปัจจัยความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- จิรัฐติกาล บุญอินทร์, ชวน ภารังกุล. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 16(1), 318-325
- ทิตนา แวมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรชัย ศรีสารคาม. (2558). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพียงดา กิจศิริวงษ์. (2561). รายงานการวิจัยการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดเสาชิงหิน. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 46(3), 154-173.
- สมบัติ กาญจนารัตน์. (2564). การประเมินและการยอมรับนวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี. (2566). *รายงานสรุปผลการดำเนินงานและประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2565*. นนทบุรี: กลุ่มนโยบายและแผน.
- เสวก บุญประสพ, สุนทรี ดวงทิพย์ และเฉลิมชัย มนุเสวต. (2557). กลยุทธ์การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 และเขต 2. *วารสารการวิจัยกาสะลองคำ*, 191-202.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334. <https://doi.org/10.1007/BF02310555>
- Epstein, J. L. (2018). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.